

Аліна Дученко
Уманський державний
педагогічний університет
імені Павла Тичини
Науковий керівник – О. В. Прокулевич

ФОРМУВАННЯ СПІВАЦЬКИХ НАВИЧОК ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних концепціях музичної освіти виховання учнів спрямоване на формування в них духовної культури, на цілісне пізнання музичних творів різних стилів та жанрів. Нові реалії вимагають змін до методологічних засад навчання, визначення нових підходів до відбору змісту та організації матеріалів, використання адекватних форм та видів контролю.

Аналіз досліджень таких науковців, як: Л. Байбородова, О. Биковська, Т. Демянюк, А. Волохов, В. Кочергін, О. Мироненко, В. Оржеховська, Г. Пустовіт, М. Рожков, Т. Сущенко, І. Фрішман, Є. Штейнберг, присвячених вихованню дітей шкільного віку, засвідчують те, що зміст, методи і форми діяльності загальноосвітніх навчальних закладів повинні відповідати суперечливим процесам, що відбуваються у системі ціннісних орієнтацій сучасної молоді. Досягненню цих завдань сприятиме переорієнтація освіти на особистість підлітка, формування його творчих нахилів та ряду копетентностей.

Спів здавна розглядався як один з основних засобів музичного виховання дітей. У процесі співу учні засвоюють музичну мову, пізнають жанрову основу пісні. У них розвиваються музичні здібності, емоційний відгук на музику, формується музичне сприймання, виховується інтерес до музики. Це природний спосіб вираження естетичних почуттів, дійовий засіб активного залучення школярів до музики. З усіх видів виконавського мистецтва спів є найдоступнішим для дітей видом музичної діяльності, порівняно легко засвоюється ними, не вимагає значної попередньої підготовки.

Співацька діяльність (вокально-хорова робота) залежить безпосередньо від того, як з першого дня навчання співу формуються позитивні навички. Навичка – це дія, сформована шляхом повторення і характеризується високою мірою осягнення і відсутністю

поелементної свідомої регуляції і контролю. Навички формуються в результаті вправ як багаторазових цілеспрямованих повторень дій.

На думку А. Пузиревського, шкільний спів важливий для школи і в релігійному, і в естетичному, і в моральному відношеннях. У статті «Спів у сімейному вихованні» він зазначає важливість занять співом, оскільки для успішності будь-яких музичних занять необхідно розвивати загальну музичність, а для цього найкращим засобом є спів, доступний усім дітям.

Проблема розвитку інтересу підлітків до вокально-хорової діяльності у цьому контексті набуває особливої актуальності. Зокрема, більш детального дослідження потребує проблема формування співацьких навичок у процесі вокально-хорової роботи, специфіки їх формування у дітей підліткового віку.

Співацькі навички у працях сучасних дослідників розглядаються як необхідна складова вокально-хорової роботи. Ключові положення специфіки дитячого хорового співу розглядалися Є. Малініною, Н. Орловою, Г. Стуловою й деякими іншими дослідниками. Однак, співацькі навички не слід розглядати як систему автоматичних дій. Основою їх формування є свідомість. Сформовані співацькі навички – основна і необхідна умова свідомої вокально-творчої діяльності. Слід врахувати, що виконавські навички набуваються комплексно, а їх розвиток ґрунтується на музично-слухових уявленнях. Співацькі навички також зростають у взаємодії з іншими здібностями на тій же основі [1, с. 129].

Виховання співацьких навичок – це єдиний процес, зумовлений злагодженою роботою дихально-голосового апарату. Яке б конкретне завдання вчитель не ставив (укріпити дихання, вдосконалити дикцію в пісні, домогтися дзвінкості звучання тощо), він має прагнути до комплексного виховання всіх навичок у єдності вокальних вимог. Кожна навичка є складною дією, яка вимагає уваги до себе, систематичної й наполегливої роботи по її формуванню. Як відомо, співацькі навички поділяються на вокальні й хорові. До вокальних навичок належать ті, які необхідні кожному співакові, незалежно від того, чи співає він один, чи в хорі (співацька постановка, правильне дихання, чітка дикція, чистота інтонування, звукоутворення і звуковедення).

Загалом, вокально-хорова робота вимагає від учителя вміння стежити за чистотою інтонації, ладом, ансамблем, дикцією, тембром, диханням; керувати темпом, динамікою, агогікою, штрихами,

фразуванням у процесі хорового звучання твору; привчати школярів співати по руці диригента, володіння практичними прийомами дії на голосовий апарат для організації правильного його функціонування – вироблення співацького дихання, артикуляції, дикції, відчуття високої позиції тощо. Знання специфіки вокальної роботи допомагає вчителю осмислити шляхи вдосконалення слухових навичок школярів на основі слухання й підстроювання голосів у тембровому та динамічному співвідношенні, а також вироблення чистоти інтонації.

Отже, співацька діяльність залежить безпосередньо від того, як з першого дня навчання співу формуються співацькі навички. Виконавські навички набуваються комплексно, а їх розвиток ґрунтується на музично-слухових уявленнях. Аналіз наукової літератури дозволив виявити сутність співацьких навичок, які ми розуміємо як закріплені в результаті багаторазових цілеспрямованих повторень вокальних вправ прийоми і способи роботи, що є складовими свідомої виконавської діяльності. Сформовані співацькі навички – основна і необхідна умова свідомої вокально-хорової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Добровольская Н.Н. Вокально-хоровые упражнения в детском хоре / Н.Н. Добровольская. – М., 1987.
2. Полякова Н.И. Пение влияет на душу: воспитание певца-музыканта с детского возраста / Н. И. Полякова // Искусство в школе. - № 3. - 2011. - С. 61-64.
3. Ростовський О.Я. Методика викладання музики в школі : Навчально-методичний посібник / Ростовський О.Я. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.
4. Ростовський О.Я. Педагогіка музичного сприймання : навч.-метод. посібник / О.Я. Ростовський. – К. : ІЗМН, 1997. – 248 с.